

Дані про автора**Студінська Галина Яківна,**

д. е. н., с. д., с. н. с. ННЦ «Інститут аграрної економіки»
 ORSID: <https://orcid.org/0000-0003-4713-4957>
 e-mail: studinska.galina@gmail.com

Data about the author**Halyna Stydinska,**

Doctor of economic sciences, senior researcher of National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics»
 e-mail: studinska.galina@gmail.com

УДК 174.33

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17532000>

ГАМАН Г. В.

ЗІНЧЕНКО М. М.

МОСТОВЕНКО О. О.

Взаємодія корпоративної етики підприємства та економіки

Актуальність теми дослідження. В статті розкрито ключові засади взаємодії корпоративної етики підприємств та економіки. Компанії, які дотримуються високих етичних стандартів, отримують більше довіри споживачів, що може призвести до збільшення обсягів продажу та підвищення іміджу бренду. Крім того, етика важлива у корпоративному управлінні, оскільки вона забезпечує прозорість у всіх бізнес-процесах на підприємстві.

Метою дослідження є обґрунтування доцільності взаємодії корпоративної етики підприємств та економіки, відображення ролі етичних принципів у діяльності вітчизняних успішних компаній.

Методи дослідження. У статті використовувались комплексний метод дослідження етичних принципів підприємств, а також системний підхід до аналізу моральних принципів та норм, що регулюють поведінку людей у галузі економічної діяльності щодо ефективного використання обмежених ресурсів задля задоволення потреб суспільства.

Результати дослідження. Розглянуто роль та значення для економіки таких понять, як етика, корпоративна етика (бізнес етика), професійна етика. Зазначені основні етичні виклики для сучасної економіки, а також основні категорії та принципи етики в економіці. Показано роль етичних принципів у діяльності вітчизняних компаній, які успішно інтегрували етичні стандарти в свою діяльність, зокрема АТ «Укрзалізниця», МХП, «БМС СЕРВІС». Зазначена доцільності впровадження етичних засад з дитинства кожної людини її сім'єю, школою, університетом. Зокрема, в статті прикладом запровадження етичного кодексу у діяльність навчальних закладів освіти є його реалізація в Київському національному університеті будівництва та архітектури. Процес міграції дав можливість ділитись міжнародним досвідом в різних сферах, зокрема і в професійній етиці. Прикладом етичних принципів для професій є Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів.

Галуззю застосування результатів є будь-яка сфера економіки України, підприємства, організації, заклади освіти.

Висновки. Досліджено внесок різних економістів в процесі впровадження етики у економічні процеси та показано їх подальші перспективи, які мають бути зосереджені на розробці бізнес-етичних стандартів з урахуванням особливостей вітчизняного ринку та впливу війни на ці процеси.

Ключові слова: етика, корпоративна етика (бізнес етика), економіка, професійна етика, підприємство, кодекс етики, міграція.

HALYNA HAMAN
 MYROSLAVA ZINCHENKO
 OLEKSII MOSTOVENKO

Interaction between corporate ethics of the enterprise and economics

The relevance of the research topic. The article reveals the key principles of interaction between corporate ethics of enterprises and the economy. Companies that adhere to high ethical standards gain more consumer trust, which can lead to increased sales volume and improved brand image. Additionally, ethics is important in corporate governance as it ensures transparency in all business

processes at the enterprise.

The purpose of the study is to justify the feasibility of the interaction between corporate ethics of enterprises and the economy, reflecting the role of ethical principles in the activities of successful domestic companies.

Research methods. The article used a comprehensive research method of ethical principles of enterprises, as well as a systematic approach to analyzing moral principles and norms regulating people's behavior in the field of economic activity to effectively use limited resources to meet society's needs.

Research results. The role and significance of such concepts as ethics, corporate ethics (business ethics), professional ethics for the economy have been considered. The main ethical challenges for the modern economy are indicated, as well as the main categories and principles of ethics in economics. The role of ethical principles in the activities of domestic companies that have successfully integrated ethical standards into their activities, including PJSC "Ukrzaliznytsia", MHP, "BMS SERVICE", is shown. The expediency of introducing ethical principles from childhood by each person's family, school, university is mentioned. In particular, as an example of the introduction of an ethical code into the activities of educational institutions, its implementation at the Kyiv National University of Construction and Architecture is mentioned. The migration process has made it possible to share international experience in various fields, including in professional ethics. An example of ethical principles for professionals is the International Federation of Accountants' Code of Ethics for Professional Accountants.

The field of application of the results is any area of the economy of Ukraine, enterprises, organizations, educational institutions.

Conclusions. The contribution of various economists to the implementation of ethics in economic processes has been explored and their further perspectives have been shown, which should be focused on developing business ethical standards taking into account the specifics of the domestic market and the impact of war on these processes.

Key words: ethics, corporate ethics (business ethics), economics, professional ethics, entrepreneurship, code of ethics, migration.

Постановка проблеми. Умови глобалізації та зростання конкуренції на ринку, як сприяють розвитку етики в економіці, так і створюють перешкоди для їх дотримання. Сучасні стандарти бізнесу вимагають не лише виконання законодавчо-нормативної бази, але й інтегрування моральних цінностей для визначення стратегії компанії та її взаємовідносин між різними суб'єктами економічних відносин. Етичні принципи відіграють важливу роль у розбудові довіри між підприємствами, споживачами, інвесторами та іншими учасниками. Умови зростання вимог до соціальної відповідальності бізнесу свідчать, що компанії, що дотримуються етичних норм, отримують конкурентні переваги та вищий прибуток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес взаємодії корпоративної етики та економіки вивчався багатьма дослідниками. Серед них Балджи М.Д. досліджував принципи та концепції етики бізнесу на різних рівнях та в розвинутих країнах світу [1], то як Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. розглядали теоретичні, методологічні та практичні аспекти професійної етики

практикуючих бухгалтерів, аудиторів та державних службовців контролюючих органів України [2]. Враховуючи важливість даних досліджень, хотілося б відмітити те, що доцільним бачимо більш сучасні погляди на дану проблематику та врахування особливостей і впливу війни на ці процеси.

Формулювання цілей статті полягає у розкритті ключових засад взаємодії корпоративної етики та економіки.

Виклад основного матеріалу. Взагалі етика – це філософська галузь, яка досліджує мораль, суспільні норми поведінки, звичаї та сукупність моральних правил певної суспільної або професійної групи. Більшість міжнародних великих компаній мають свої кодекси етики та правила проведення бізнесу, що сприяють дотриманню системи загальноетичних норм усіма учасниками бізнесу, з дотриманням законодавчих норм у галузі трудових відносин, їх правил поведінки, взаємодії та спілкування [3].

Сучасна економіка постійно розв'язує етичні проблеми, які мають великий вплив на її розвиток та функціонування. Необхідно враховувати ці

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

проблеми і розуміти, що вони взаємодіють з корпоративною поведінкою, державним регулюванням та соціальною відповідальністю бізнесу.

Серед основних етичних викликів для сучасної економіки можна виділити:

- корупція, яка є однією з найбільш серйозних проблем, яка підриває довіру до економічних інститутів, що знижують ефективність ринку, порушує справедливість у бізнесі та заважає економічному розвитку.

- нерівність у доходах і можливостях часто призводить до соціальних напружень і дестабілізації економіки. Етичні запитання про те, як забезпечити більш рівномірний розподіл благ, стають все більш актуальними.

- експлуатація праці призводить до створення несправедливих умов праці, що породжує питання етики у сфері бізнесу. Компанії, які порушують основні права працівників, піддають під загрозу свою репутацію та фінансові результати.

Корпоративна етика, або бізнес етика, пройшла шлях трансформації від моральних поглядів людей до формування всезагальної професійної етики бізнесу. Ще у ХХ ст. зазначалось, що вона є ключовою складовою корпоративної культури суспільства. Важливі дослідження за цією проблематикою відбувались на рівні великих компаній США та Європи.

Існуючі етичні стандарти забезпечують позитивну стратегію розвитку бізнесу, адже відіграють першочергові умови успішного запровадження моделі ділової репутації на основі дотримання етичних принципів взаємодії ділових партнерів, яка дозволяє забезпечити продуктив-

ність функціонування компанії, ділову репутацію учасників, яка капіталізується.

Осередком етики бізнесу є «Принципи міжнародного бізнесу» як етичний кодекс, розроблений представниками провідних компаній США, Західної Європи та Японії, прийнятий ще у 1994 р. в Швейцарії. В Україні провідними українськими та міжнародними компаніями, асоціаціями й неурядовими організаціями підписано Глобальний договір ООН (25 квітня 2006 р.), за яким створено платформу для сприяння та просування соціальної відповідальності бізнесу, джерелами якого є «Загальна декларація прав людини», «Декларація фундаментальних принципів і прав на робочому місці Міжнародної організації праці», «Ріо-де-Жанейрська декларація з екології та розвитку», «Конвенція ООН проти корупції».

Етика в економіці – це система моральних принципів та норм, що регулюють поведінку людей у галузі економічної діяльності щодо ефективного використання обмежених ресурсів задля задоволення потреб суспільства. Вона охоплює питання справедливості, відповідальності та моральних обов'язків всіх суб'єктів економічних відносин. Етика в економіці не тільки відноситься до індивідуальної поведінки, але також визначає норми та правила, що застосовуються у бізнесі та економічних установах. В цілому категорії та основні принципи етики в економіці узагальнено у таблиці.

Етичні стандарти мають значний вплив на діяльність бізнесу:

- Етика управління у корпораціях: сучасні компанії впроваджують кодекси етики для регулю-

Категорії та основні принципи етики в економіці

Категорії етики в економіці:	Основні принципи етики в економіці:
Соціальна відповідальність – це зобов'язання бізнесу чи організації перед суспільством і навколишнім середовищем зберігати етичні стандарти, дотримуватися законодавства, турбуватися про добробут співробітників та сприяти сталому розвитку.	Чесність – це важливий принцип, який передбачає дотримання високих стандартів поведінки, включаючи відсутність обману, підробки або інших нечесних дій у справах.
Справедливість – це принцип, за яким кожна людина отримує те, що їй належить відповідно до її заслуг або іншого об'єктивного критерію.	Повага до прав людини – це принцип, згідно з яким усі громадяни мають право на гідне життя, доступ до праці, освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг без будь-яких форм дискримінації.
Прозорість – важливий принцип в управлінні, бізнесі та суспільстві, що сприяє відкритості, відповідальності та довірі.	Відповідальність – це здатність суб'єкта економічних відносин виконувати свої обов'язки перед іншими учасниками ринку, споживачами, державою та суспільством в цілому.
Компетентність – це здатність та знання, необхідні для виконання певної роботи або завдання ефективно та професійно.	Справедливий обмін – це процес обміну товарів або послуг, який відбувається на рівних умовах для всіх сторін.

вання поведінки керівництва та працівників з метою забезпечення прозорості та відповідальності.

– Соціальна відповідальність бізнесу: численні підприємства впроваджують програми соціальної відповідальності, що включають екологічні ініціативи, підтримку місцевих громад та етичні стандарти виробництва. Соціальна відповідальність бізнесу охоплює не лише фінансову вигоду, а й зосереджується на етичних зобов'язаннях перед суспільством. Прикладом соціальної відповідальності в Україні є сприяння підтримки і допомога Збройним Силам України, волонтерство, підтримку соціально вразливих верст населення, допомога ветеранам війни та ін.

Етичні норми впливають на економічну діяльність учасників ринку, оскільки вони встановлюють очікування щодо належної поведінки, яка впливає на культуру ведення бізнесу. Наприклад, компанії, які дотримуються високих етичних стандартів, отримують більше довіри споживачів, що може призвести до збільшення обсягів продажу та підвищення іміджу бренду. Крім того, етика важлива у корпоративному управлінні, оскільки вона забезпечує прозорість у всіх бізнес-процесах на підприємстві.

Існує чимало компаній, які успішно інтегрували етичні принципи в свою діяльність. Зокрема, АТ «Укрзалізниця», як лідер перевезень в Україні та одна із найбільших державних компаній, задля ведення бізнесу чесно і сумлінно, відповідно до правових та високих етичних норм, розробила і впровадила Кодекс етики. Метою Кодексу є розвиток та вдосконалення корпоративної культури, ефективної взаємодії співробітників один з одним, а також з органами державної та місцевої влади, діловими партнерами та іншими особами. Кодекс містить обов'язкові стандарти і очікування, які Укрзалізниця накладає на повсякденну поведінку співробітників та партнерів осіб, що діють від імені або в інтересах товариства, для досягнення її етичності. Значну увагу приділено соціальній відповідальності, правилам поведінки співробітників, поведінка у громадських місцях та на робочому місці, відносини з публічними та діловими партнерами, відповідальність перед акціонерами, а також зазначені способи дотримання етичних цінностей [4].

Один із світових лідерів аграрного ринку в сфері птахівництва компанія МХП Україна, яка об'єднує понад 38 тисяч працівників в Україні та за кор-

доном, входить до ТОП–20 кращих роботодавців України за версією Forbes Ukraine, впровадила власний Кодекс етики. В цілому МХП є європейською компанією з оцінкою в 3,7 мільярдів доларів, центральний офіс – Київ, яка розвиває понад 15 брендів їжі у різних форматах, зокрема це «Наша Ряба», «Апетитна», «Легко!», «Башинський», Skott Smeat, РябChick та інші. Керівництво МХП задля покращення своєї репутації, поліпшення внутрішнього клімату, зменшення плинності кадрів, впровадили у діяльність свій Кодекс етичної поведінки, який регулює внутрішню політику, робочі процедури та бізнес-процеси. У ньому описані: права і повноваження співробітників; права користування активами компанії; відносини з бізнес-партнерами; принципи чесної конкуренції; конфлікт інтересів і підкуп; корпоративна соціальна відповідальність; корпоративна соціальна відповідальність [5]. Також у МХП є Кодекс бізнес партнера для взаємодії бізнес-партнерами з цінностями МХП, зокрема сприяння розвитку прозорого та чесного ведення бізнесу, підтримки України, інноваційності та співпраці. Наголошуючи, що успіх має базуватися на стандартах відкритості та доброчесності, дотриманні обіцянок та визнанні помилок [6]. Декларація доброчесності МХП та їх бізнес-партнерів працює у відповідності до принципів законності та прозорості, стандартів ділової етики та нетерпимості до шахрайства, хабарництва та корупції, та уникнення правопорушень [7].

На ринку ІТ України компанія «БМС СЕРВІС», спеціалізуючись головним чином на наданні послуг в області ІТ аутсорсингу і сервісного обслуговування, впровадила Кодекс корпоративної етики. У Кодексі сформульовані і систематизовані норми і принципи поведінки, яких повинні дотримуватися всі співробітники компанії, зокрема корпоративні цінності, принципи корпоративної етики компанії та співробітників [8].

Компанії, що дотримуються етичних стандартів, перебувають у виграшному положенні завдяки низці переваг, таких як:

- покращення репутації – чесність та соціальна відповідальність сприяють довірі з боку клієнтів, партнерів та інвесторів;

- збереження лояльності споживачів – сучасні покупці все частіше обирають продукцію компаній, які прагнуть до етичних стандартів та соціально відповідальних підходів;

– збереження талантів – співробітники прагнуть працювати в підприємствах, які запропонують етичні та комфортні умови праці;

– інвестиційна зацікавленість – соціально відповідальні компанії мають кращі шанси на повернення інвесторів, що підтримує їх стійкий розвиток та управління ризиками.

Міграція як залучення зарубіжного досвіду передбачає обмін знаннями, вміннями та інноваціями між країнами. Процес міграції дав можливість ділитись міжнародним досвідом в різних сферах, зокрема і в професійній етиці. Прикладом етичних принципів для професій є Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів [9], що вимагає від професіоналів обліку й аудиту взяти на себе відповідальність діяти в суспільних інтересах. Компетенції професіонала полягають не лише у задоволенні потреб окремого клієнта чи роботодавця, а й у сприянні формуванню етичної політики підприємства.

Кодекс етики професійних бухгалтерів складається з трьох частин:

Частина А. Загальне застосування кодексу

Частина Б. Професійні бухгалтери–практики

Частина В. Професійні бухгалтери в бізнесі.

Частина А розкриває фундаментальні принципи професійної етики професійних бухгалтерів і надає концептуальну основу, яку працівники повинні застосовувати з метою:

1) виявлення загроз дотриманню фундаментальних принципів етики;

2) визначення значущості ідентифікованих загроз;

3) формування застережних заходів для усунення загроз або зменшення їх до мінімального рівня.

Частини Б та В розкриває, як застосовується концептуальна основа в конкретних ситуаціях. Зокрема, містить приклади застережних заходів, що можуть бути доречними для розгляду загроз дотриманню фундаментальних принципів. Частина Б стосується професійних бухгалтерів, що надають професійні аудиторські послуги. Частина В стосується професійних бухгалтерів у бізнесі, де бухгалтери–практики також можуть застосовувати цю частину щодо своїх певних обставин.

Значне місце у формуванні етичних норм бізнесу належить державі, яка встановлює межі, в яких компанії повинні діяти, сприяючи етичним стандартам у бізнесі. Законодавство може визначати стандарти для етичної практики в сфе-

рі бізнесу, карати за корупцію та захищати трудові права.

Розв'язання етичних проблем у сучасній економіці потребує комплексного підходу, який охоплює створення етичних кодексів, підвищення рівня освіти, проведення нових досліджень та інтегрування етики в бізнес–процеси. Етичні кодекси вважаються важливими засобами формування корпоративної культури і забезпечення дотримання етичних стандартів. Це ефективний інструмент, який сприяє втіленню етичних зобов'язань компаній на практиці. Вони можуть містити принципи, що регулюють поведінку співробітників, а також механізми контролю та звітності. Професійний булінг (мобінг) як форма психологічного, економічного тиску на роботі може виникати і призвести до стресу, низької самооцінки, небажання виконувати робочі завдання та інших негативних наслідків на робочому місці. Важливо вчасно реагувати на цю проблему та шукати механізми боротьби або її мінімізації. Впровадження кодексу етики може допомогти вирішити ці питання та сприяти швидкому їх врегулюванню [10].

Важливо формувати загальні етичні принципи у працівника з самого дитинства, особливо доцільно розробляти кодекси етики у закладах освіти. Це забезпечує майбутнім спеціалістам знання та навички, необхідні для прийняття етичних рішень у своїй кар'єрі. Університети, зокрема Київський національний університет будівництва та архітектури розробив та впровадив Етичний кодекс університету. Університет визнає дотримання норм етичної поведінки всіма членами університетської спільноти однією з важливих передумов успішної реалізації своєї місії – здійснення вагомого внеску в суспільний розвиток через дослідження, генерування нових знань, їх поширення та підготовку соціально відповідальних, креативних особистостей і конкурентних фахівців. Кодекс визначає ключові цінності, основні принципи, правила, та стандарти етичної поведінки і взаємовідносин учасників освітнього процесу, якими вони мають керуватись у своїй діяльності [11].

Висновки

Етичні норми впливають на очікування учасників ринку, визначають поведінку бізнесу та спосіб функціонування компаній. Вони регулюють не лише внутрішні процеси, а й формують довіру споживачів, що позитивно впливає на фінансові ре-

зультати. У сучасній економіці етичні виклики, такі як корупція, нерівність та експлуатація праці, потребують активних заходів з боку бізнесу та уряду. Інтеграція етичних норм у корпоративне управління та бізнес-практики стає невід'ємною частиною стійкого розвитку. Тому введення етичних аспектів у економічні процеси є важливою умовою для забезпечення сталого розвитку, як на рівні компаній, так і на рівні держави. Етика допомагає поліпшити бізнес-практики та сприяє формуванню справедливішого й стабільнішого суспільства.

Розробка і впровадження бізнес-етичних стандартів з урахуванням глобальних критеріїв, національної культури, традицій, моральних принципів, ідеологічних засад, соціальної відповідальності, поваги до законодавства, етичних кодексів, дасть можливість сформуванню корпоративну етику на високому рівні та передбачити подальші перспективи розвитку конкурентоспроможної економіки. Важливо відобразити питання відповідальності бізнесу, ефективного менеджменту, лідерства, застосування процесу роботизації, сучасних технологій штучного інтелекту в бізнес-сферу, розвитку екобізнес та відновлення внаслідок військових конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Балджи М.Д. Етика бізнесу: навчальний посібник – К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 332с.
2. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здырко Н. Г. Професійна етика. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252 с.
3. Гаман Г.В., Зінченко М.М. Професія бухгалтера та етика його поведінки. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2022. № 50(2). С. 172–179. DOI: [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50\(2\).172-179](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50(2).172-179)
4. Кодекс етики АТ «Укрзалізниця». URL: https://www.uz.gov.ua/files/file/about/compliance/kodeks_ukr+2-%D1%81%D0%B6%D0%B0%D1%82%D1%8B%D0%B9.pdf
5. Кодекс етичної поведінки МХП. URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/2ef40/2ef40/4c8a0897db6fb.pdf>
6. Кодекс бізнес-партнера МХП. URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/6a3be/3e75f/b7e9949f.pdf>
7. Декларація доброчесності МХП. URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/2ef40/2ef40/a95f45fe290dbd.pdf>
8. Кодекс корпоративної етики «БМС сервіс». URL: <https://bmsserv.net/ua/about/codex.html>

9. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: <https://www.ethicsboard.org/publications/mizhnarodniy-kodeks-etiki-profesiynikh-bukhgalteriv>

10. Гаман Г. В. Професійний булінг (мобінг) як прояв недотримання етики бізнесу. *Modern Economics*. 2025. № 50(2025). С. 47–52. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V50\(2025\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-06)

11. Етичний кодекс Київського національного університету будівництва і архітектури № 178 від 21.04.2020 р. URL: <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.pdf>

References:

1. Baldzhy M.D. (2021) *Etyka biznesu: navchalnyi posibnyk [Business Ethics: A Training Manual]*. K. : FOP Huliaieva V.M., 332 p.
2. Bralatan V.P., Hutsalenko L.V., Zdyrko N.H. (2011) *Profesiina etyka. Navch. Posib [Professional Ethics. Educational Handbook]*. K.: Tsentr uchbovoi literatury, 252 p.
3. Haman, H., Zinchenko, M. (2022). Accountant profession and ethics of its behavior. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 50 (2), 172–179. DOI: [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50\(2\).172-179](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50(2).172-179)
4. Кодекс етики АТ «Укрзалізниця» [Code of ethics «Ukrzaliznytsia»]. https://www.uz.gov.ua/files/file/about/compliance/kodeks_ukr+2-%D1%81%D0%B6%D0%B0%D1%82%D1%8B%D0%B9.pdf
5. Кодекс етичної поведінки МХП [Code of Ethics of the MHP] <https://api.next.mhp.com.ua/images/2ef40/2ef40/4c8a0897db6fb.pdf>
6. Кодекс бізнес-партнера МХП [Business Partner Code]. <https://api.next.mhp.com.ua/images/6a3be/3e75f/b7e9949f.pdf>
7. Декларація доброчесності МХП [Declaration of Integrity MHP] <https://api.next.mhp.com.ua/images/2ef40/2ef40/a95f45fe290dbd.pdf>
8. Кодекс корпоративної етики «BMS servis» [Code of Corporate Ethics «BMS Service»]. <https://bmsserv.net/ua/about/codex.html>
9. *Mizhnarodnyi kodeks etyky profesiinykh bukhhalteriv [International Code of Ethics for Professional Accountants]* <https://www.ethicsboard.org/publications/mizhnarodniy-kodeks-etiki-profesiynikh-bukhgalteriv>
10. Haman H. (2025). Professional Bullying (Mobbing) as a Manifestation of Non-Compliance with Business Ethics. *Modern Economics*, 50(2025), 47–52. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V50\(2025\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-06)

11. Etychnyi kodeks Kyivskoho natsionalnoho uni-versytetu budivnytstva i arkhitektury (2020) [Code of Ethics of the Kyiv National University of Civil Engineer-ing and Architecture] <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.pdf>

Дані про авторів

Гаман Галина Володимирівна,

к.е.н., доцент, Київський національний університет будівництва і архітектури

e-mail: haman.hv@knuba.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0224-4204>

Зінченко Мирослава Михайлівна,

к.е.н., доцент, Київський національний університет будівництва і архітектури

e-mail: zinchenko.mm@knuba.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3775-8862>

Мостовенко Олексій Олександрович,

к.е.н., доцент, Київський національний університет будівництва і архітектури

e-mail: mostovenko.oo@knuba.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1632-3510>

Data about the authors

Halyna Haman,

PhD, associate professor at Kyiv National University of Construction and Architecture

e-mail: haman.hv@knuba.edu.ua

Myroslava Zinchenko,

PhD, associate professor at Kyiv National University of Construction and Architecture

e-mail: zinchenko.mm@knuba.edu.ua

Oleksii Mostovenko,

PhD, associate professor at Kyiv National University of Construction and Architecture

e-mail: mostovenko.oo@knuba.edu.ua

mostovenko.oo@knuba.edu.ua

УДК 338.242.2:330.131.7:334.012.64

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17532108>

ПУЗИРЬОВА П. В.

ВЛАСЮК Т.М.

ІЛЬЧИШИН М. Є.

Теоретико-методологічні засади управління фінансовою стійкістю малих підприємств у контексті циклічних коливань економіки

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні аспекти управління фінансовою стійкістю малих підприємств, що охоплює сукупність економічних відносин, механізмів, методів та інструментів забезпечення стабільності фінансового стану суб'єктів малого бізнесу в умовах циклічних коливань економіки.

Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю малих підприємств у контексті фаз економічного циклу, з урахуванням ризиків, коливань ділової активності та інституційних трансформацій.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано системний, структурно-функціональний, порівняльний, економіко-статистичний, аналітичний, індексний та графоаналітичний методи та інструменти штучного інтелекту.

Результати роботи. У результаті проведеного дослідження визначено, що управління фінансовою стійкістю малого підприємства передбачає сукупність антикризових і адаптивних заходів на різних етапах бізнес-циклу: аналіз і моніторинг; планування і резервування; фінансова диверсифікація; ефективна управлінська політика; підтримка персоналу та гнучкість операцій. Узагальнений перелік основних інструментів управління фінансовою стійкістю малих підприємств та деталізовано інструменти управління фінансовою стійкістю в умовах економічних циклів. Запропоновано елементи управління фінансовою стійкістю малих підприємств в умовах циклічності економічних процесів.

Галузь застосування результатів. Отримані результати можуть бути використані у практичній діяльності малих підприємств, у роботі органів державної влади та місцевого самоврядування при формуванні програм підтримки малого бізнесу, а також у науково-дослідних і навчальних процесах